

УДК 330.59:316.334.2

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.212.338-344>

Бервено С.М.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Berveno Sofia

V.N. Karazin Kharkiv National University

ЕКОСИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОСТІ: СТРУКТУРА ТА ВИДИ

Рівність є зворотною стороною соціально-економічної нерівності. Соціально-економічна рівність передбачає справедливий розподіл, гармонізацію розподільчих відносин, що сприятиме зменшенню соціально-економічної диференціації при зростанні якості життя всіх верств населення. Вона є фактором подолання невизначеності та кризовості системи й володіє потенціалом усталеного її розвитку. Основою формування соціально-економічної рівності є система розподільчих відносин. У статті на основі екосистемного підходу обґрунтовано сутність та структуру екосистеми соціально-економічної рівності. Охарактеризовано основні її види – екосистеми підприємств, регіональні та національні екосистеми. Розкрито синергетичні та мережеві ефекти екосистем, доведена можливість їх суперечливого впливу на ефективність їх функціонування. Обґрунтовано необхідність включення екосистем соціально-економічної рівності в загальну систему державної соціальної політики.

Ключові слова: розподільчі відносини, відносини соціально-економічної рівності, екосистеми соціально-економічної рівності, резильєнтність рівності, середовище екосистем, синергетичні та мережеві ефекти, інституційний супровід, криза, соціальна політика держави.

ECOSYSTEMS FOR ENSURING SOCIO-ECONOMIC EQUALITY: STRUCTURE AND TYPES

Socio-economic equality is the reverse side of inequality. It provides for fair distribution, harmonization of distributional relations, which will contribute to the reduction of socio-economic differentiation while increasing the quality of life of all segments of the population. Socio-economic equality is a factor in overcoming uncertainty and crisis in the system and has the potential for its stable development. The basis for the formation of socio-economic equality is the system of distributional relations. The concept of "equality resilience" characterizes a state of the socio-economic system in which institutions of equality prevail, and social justice serves as the matrix of the mental construct of society. The relevance of the ecosystem approach to studying the problems of ensuring socio-economic equality is determined by its systematicity and multi-vector nature as a subject of scientific economic analysis and an object of state social policy. The use of the ecosystem approach should cover the theoretical and methodological level of revealing the essence of socio-economic equality as a system of economic relations regarding the provision of social inclusion in society; theoretical and applied analysis of the ecosystem of socio-economic equality as a structured set of resources, subjects, institutions, connections and processes for ensuring the target level of social inclusion of social relations of production, distribution, exchange, consumption are substantiated. The main characteristics of the ecosystem of socio-economic equality are revealed: structure, the elements of which are resources, subjects, institutions, connections and processes (technologies); levels: ecosystems of enterprises, regional and national ecosystems for ensuring social inclusion; environment; synergistic and network effects; dynamism. The need to recognize the national ecosystem at all its levels as a complex object of state regulation is substantiated; the importance of taking into account ecosystem positive and negative synergistic effects, as well as network effects when developing and implementing local, regional, and national social programs aimed at ensuring socio-economic equality is substantiated.

Keywords: distributive relations, relations of socio-economic equality, ecosystems of socio-economic equality, resilience of equality, ecosystem environment, synergistic and network effects, institutional support, crisis, social policy of the state.

JEL classification: D63, I3.

Постановка проблеми. Подолання соціально-економічної нерівності є однією зі першочергових програмних цілей забезпечення сталого суспільного розвитку, що диктує необхідність обґрунтування теоретико-

методологічних засад розробки, вибору та застосування методів та заходів, спрямованих на їх досягнення у поточному періоді та на довгострокову перспективу. У зв'язку з цим, актуальним є удосконалення

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Бервено С.М., 2026

методичного інструментарію економічних досліджень соціально-економічної рівності шляхом додавання до його складу екосистемного підходу до аналізу умов, факторів, трансформацій та тенденцій розвитку соціально-економічних явищ та процесів у контексті забезпечення соціальної інклюзії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Екосистемний аналіз, який раніше був орієнтований на суто екологічні проблеми, прикладом чого є Конвенція про охорону біологічного різноманіття [1], прийнята в 1992 році у теперішній час набув значення міждисциплінарного наукового підходу. В сьогоденних дослідженнях вітчизняні науковці застосовують екосистемний аналіз для розв'язання чисельних наукових завдань: сталого розвитку підприємств (роботи Циганенко О., Зубко К., Самусь Г. [2], Бистрякова І., Клинового Д. [3], Горбань С.Ф., Біленко О.В. [4], Пашук Л., Таволетті Е. [5]); інноваційного розвитку (роботи Підричевої І.Ю. [6], Волошенюк Л.В., Горностай Н.І., Михальченко О.С. [7]); політичного врядування (роботи Кілієвич О.І. [8]), діджиталізації (роботи Благодир Л.М. [9]). Ці роботи присвячені розкриттю характеристик екосистем бізнесу, інноваційної діяльності, екологічних інновацій, вченими аналізуються платформи, підприємницькі, соціо-екологічні, політичні, цифрові та інші види екосистем.

Теоретичним та прикладним аспектам екосистемного підходу в економічній науці присвячено роботи українських дослідниць О.В. Веклич, на думку якої, екосистемний підхід висуває на перший план єдність елементів екосистеми та середовища, з яким, взаємодіючи, вона утворює одне ціле [10]; О.М. Поплавської, яка обґрунтовано вважає, що екосистемний підхід слід розглядати як частину теорії екосистеми, як певні теоретико-прикладні засади функціонування учасників соціально-економічних систем [11].

Попри ґрунтовний доробок наукових розвідок у сфері соціально-економічної нерівності, теоретико-методологічний потенціал екосистемного підходу в контексті зазначеної проблематики залишається недостатньо розкритим. Наукова проблема полягає у відсутності цілісного інструментарію, який дозволив би інтегрувати розрізнені показники соціальної справедливості в єдину динамічну систему взаємозалежних акторів та інституцій.

Мета статті – розкриття сутності, структури, основних характеристик та видів екосистем забезпечення соціально-економічної рівності та обґрунтування на цій основі заходів державної соціальної політики щодо підвищення їх ефективності.

Методи дослідження. Для дослідження особливостей формування соціально-економічної рівності в роботі застосовані загальнонаукові та конкретнаукові методи: описовий метод для розгляду сучасного стану досліджуваної проблеми; інституційний аналіз – для оцінки факторів соціально-економічної нерівності; статистичний та емпіричний метод - для комплексного аналізу потенціалу рівності; екосистемний підхід - для розв'язання проблем забезпечення соціально-економічної рівності та обґрунтування заходів соціальної

політики держави.

Виклад основних результатів дослідження. Перш за все, зупинимось на понятті соціально-економічної рівності. Соціально-економічна рівність характеризує такий стан суспільства, що передбачає рівний доступ до ресурсів, можливостей, доходів та інших благ для всіх без виключення громадян. Соціально-економічна рівність передбачає справедливий розподіл, гармонізацію розподільчих відносин, що сприятиме зменшенню соціально-економічної диференціації при зростанні якості життя всіх верств населення.

Соціальна економічна рівність є зворотною стороною нерівності. Нерівність має значний деструктивний вплив на всю соціально-економічну систему, навпаки, рівність є фактором подолання невизначеності та кризовості системи й володіє потенціалом її усталеного розвитку. На цій основі ми розрізняємо поняття «резильєнтність нерівності», що характеризує такий стан соціально-економічної системи, при якому панують інститути нерівності, а ментальний конструкт суспільства відбиває схильність підтримки існуючого порядку – так званий інституційний супровід нерівності, що формує її замкнене коло. Навпаки, поняття «резильєнтність рівності» характеризує такий стан соціально-економічної системи, при якому панують інститути рівності, а матрицею ментального конструкту суспільства виступає соціальна справедливість.

Основою формування соціально-економічної рівності є система розподільчих відносин. Від того, як саме в соціально-економічній системі відбувається процес розподілу, залежить обсяги і структура споживання, масштаби нового циклу виробництва, добробут населення, вектори соціального та економічного розвитку. Як зазначають вітчизняні дослідники О. Яременко та В. Соколов [12], перебудова розподільчих відносин повинна відбуватися поступово і тісно пов'язуватися з еволюцією економічних інститутів – від систем оподаткування і соціального забезпечення до посилення ролі людиноцентричних підходів у формуванні політики зайнятості, охорони здоров'я та освіти.

Використання екосистемного підходу до дослідження соціально-економічної рівності повинно охоплювати такі взаємопов'язані рівні наукового аналізу:

1) теоретико-методологічний: розкриття сутності, структури, ключових характеристик соціально-економічної рівності як системи економічних відносин з приводу забезпечення у суспільстві соціальної інклюзії;

2) теоретико-прикладний: комплексний аналіз екосистеми соціально-економічної рівності, що спрямована на забезпечення безбар'єрного доступу людей до економічних благ, рівних можливостей їх залучення до суспільних процесів та сфер.

Висновки теоретико-методологічного аналізу є концептуальною основою розкриття сутності екосистеми соціально-економічної рівності, її структури, ключових характеристик, видів та визначення заходів соціальної політики держави, щодо її формування та розвитку.

Як економічна категорія, соціально-економічна

рівність – це система економічних відносин з приводу забезпечення можливостей рівного (безбар'єрного) доступу членів суспільства до економічних благ та ефективною зайнятості, що, у сукупності, визначають рівень соціальної інклюзії на певному етапі суспільного розвитку. Як було визначено у Доповіді Світового банку «Справедливість та розвиток», рівність визначається через відсутність системних бар'єрів у доступі до базових благ, незалежно від статі, місця народження чи соціального походження [13].

Система економічних відносин соціально-економічної рівності характеризується такими ключовими характеристиками:

1. Структурованість. Система соціально-економічної рівності охоплює економічні відносини з приводу соціальної інклюзії, які є багатоаспектними за їх змістом, сферою, об'єктами і суб'єктами та багатовекторними за їх спрямованістю. По-перше, це економічні відносини залученості людини у суспільні сфери виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ, що є взаємопов'язаними. По-друге, це інклюзивні аспекти техніко-технологічних, господарських, соціально-економічних відносин, ядром яких є відносини власності. Зазначені складові системи у сукупності визначають можливості досягнення певного рівня соціальної інклюзії у різних сферах суспільної життєдіяльності, що охоплюють всі її рівні. Важливо підкреслити, що структурні елементи системи відносин соціально-економічної рівності є поліструктурними, характеризуються взаємопов'язаними внутрішніми компонентами.

2. Інтегративність. Система соціально-економічної рівності – це не сума відокремлених структурних елементів, а сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних економічних відносин з приводу соціальної інклюзії. Від рівня інтегрованості та комплементарності компонентів системи залежить її цілісність, внутрішня єдність та функціональність. Тому, на нашу думку, суперечливість компонентів системи є фактором її дисфункцій, які слід визнати ексклюзивними обмеженнями (бар'єрами) щодо забезпечення соціально-економічної рівності.

3. Синергія. Структурованість та інтегративність системи відносин соціально-економічної рівності є основою її синергії – мультиплікаційного впливу на стан та процеси забезпечення соціальної інклюзії, але синергетичний ефект може бути як позитивним, так і негативним, обумовленим системними дисфункціями.

4. Відкритість. Система відносин соціально-економічної рівності є відкритою, її функціональність та позитивна синергія залежать не тільки від внутрішньої структури, а й від впливу факторів її зовнішнього середовища щодо забезпечення соціальної інклюзії – соціально-економічних, науково-технічних, демографічних, політичних, природних тощо; регіональних, національних, міжнародних, глобальних.

5. Системна статика та динаміка. Система відносин соціально-економічної рівності характеризується, з одного боку, певним статичним станом щодо рівня соціальної інклюзії у кожний період часу, який може

бути оціненим за певними критеріями. З іншого боку – це динамічна система, якій притаманні структурні зміни та трансформації під впливом факторів зовнішнього середовища.

6. Мікро- мезо- та макроекономічні рівні. Система соціально-економічної рівності – це сукупність відносин з приводу залученості:

- персоналу підприємств у господарські процеси – мікроекономічний рівень;
- населення регіонів у соціально-економічні процеси, що здійснюються у межах територіальних громад – мезоекономічний рівень;
- населення країни у національні соціально-економічні процеси – макроекономічний рівень.

Таким чином, соціально-економічна рівність як економічна категорія – це система соціально-економічних відносин з приводу забезпечення рівних можливостей доступу та залученості членів суспільства у виробництво, розподіл, обмін та споживання економічних благ, яка характеризується внутрішньою структурою, інтегративністю та цілісністю, синергетичними ефектами, статикою та динамікою, відкритістю щодо впливу зовнішніх факторів та охоплює макро-мезо та макроекономічні рівні соціальної інклюзії.

Система відносин соціально-економічної рівності є об'єктивною основою та фактором формування, функціонування та розвитку екосистем забезпечення безбар'єрного доступу людей до економічних благ та рівних можливостей їх залучення у суспільні процеси.

Екосистема забезпечення соціально-економічної рівності – це структурована сукупність ресурсів, суб'єктів, інститутів, зв'язків та процесів забезпечення цільового рівня соціальної інклюзії суспільних відносин виробництва, розподілу, обміну, споживання на техніко-технологічному, господарсько-управлінському, соціально-економічному рівнях, що характеризується динамічністю, здатністю до розвитку та трансформацій.

Розглянемо характеристики екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності детальніше.

1. Основні структурні елементи:

Ресурси екосистеми – природні, трудові, капітальні, підприємницькі, знаннєві та інформаційні; матеріальні, нематеріальні, цифрові, реальні та віртуальні, які є специфічними для кожного структурного елементу системи економічних відносин соціально-економічної рівності. Це ресурси забезпечення соціальної інклюзії виробництва, розподілу, обміну, споживання економічних благ, відповідно їх економічним рівням та відносинам власності.

Суб'єкти екосистеми відповідно до їх сфери суспільної активності та цілей, завдань та функцій здійснюють дії та заходи, спрямовані на досягнення загальної цілі її функціонування – забезпечення цільового рівня соціальної інклюзії. Це державні органи та установи, органи місцевого самоуправління, підприємства, громадські організації, фізичні особи та ін.

Інститути – формальні та неформальні норми та правила, що регулюють діяльність суб'єктів екосистеми.

Зв'язки та процеси як сукупність технологій, моделей, механізмів функціонування екосистеми з забезпечення соціально-економічної рівності.

2. Рівні екосистем забезпечення соціально-економічної рівності:

1) екосистеми підприємств (мікроекономічний рівень). Функціями підприємства як суб'єкта господарської діяльності є не тільки такі, що пов'язані зі здійсненням різноманітних бізнес-процесів, а й функції, спрямовані на реалізацію його ролі як соціальної організації, що поєднує людей, керує їх діяльністю з метою її спрямування на досягнення цілей бізнесу. Формування та розвиток екосистеми залучення персоналу до безпосередньої участі різних напрямів діяльності підприємства є важливим напрямом реалізації його соціальної функції. Своєю чергою, від ефективності екосистеми забезпечення соціальної інклюзії на підприємстві залежать результати його господарської діяльності у цілому, досягнення цілей соціального розвитку, реалізація програм корпоративної соціальної відповідальності.

2) екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності регіонів (мезоекономічний рівень). Формування та функціонування екосистем забезпечення безбар'єрного залучення населення у процеси регіонального соціально-економічного розвитку слід вважати одним із пріоритетних завдань регіональної соціальної політики, ефективність якої безпосередньо залежить від результативності заходів територіальних громад з подолання нерівності та обмежень доступу людей до економічних благ та процесів.

3) національна екосистема, що орієнтована на забезпечення залученості населення країни до різних сфер та форм суспільної активності та інтегрує екосистеми підприємств і регіонів. Суб'єкти екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності національного рівня – це фізичні особи як домогосподарства та підприємці, підприємства різних форм власності та організаційних форм, органи державної влади та державні установи, громадські організації різної спрямованості. Серед суб'єктів національної екосистеми слід виділити соціальних підприємців, соціальні та соціально-відповідальні підприємства, громадські організації та державні установи, для яких діяльність з забезпечення соціальної інклюзії є основною.

Інституційна складова національної екосистеми – це сукупність законів, підзаконних актів та інших чинних нормативних документів загальної та спеціальної спрямованості, що формують правовий простір забезпечення соціальної інклюзії. В Україні – це Конституція, закони «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про прожитковий мінімум», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» та інші.

Зв'язки і процеси як технології забезпечення соціальної інклюзії на національному рівні у їх сукупності набувають форми державної соціальної політики.

3. Середовище екосистеми соціально-економічної рівності, яка є відкритою та функціонує під впливом різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів інтегрує:

1) внутрішнє середовище екосистеми формують її структурні елементи відповідно до її рівня (рис. 1). Екосистему підприємства формують його матеріальні, нематеріальні, інтелектуальні, інформаційні, монетарні ресурси, що використовуються для досягнення поставлених цілей забезпечення рівності; працівники, функціональними обов'язками яких є здійснення професійних дій у цій сфері; громадські організації, які діють на підприємстві; технології залучення працівників у господарські та соціальні процеси та заходи, що здійснюються на підприємстві; внутрішні нормативні акти підприємства; культура та ін. У сучасний період зростає роль такої складової екосистеми забезпечення соціальної інклюзії, як корпоративна політика рівності, що регулює взаємовідносини як усередині колективу підприємства, так і з партнерами за принципами інклюзії, різноманіття, заборони дискримінації [14; 15];

2) зовнішнім середовищем екосистем забезпечення соціальної інклюзії різного рівня є сукупність регіональних, національних, міжнародних умов та чинників, що впливають на досягнення цілей їх функціонування. Це політичні, соціально-економічні, демографічні, науково-технічні та інші чинники міжнародного, національного, регіонального рівнів.

4. Ефекти екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності:

1) синергетичні ефекти, що визначаються ступенем єдності її структурних елементів, їх загальної спрямованості на досягнення цільового рівня соціальної інклюзії;

2) мережеві ефекти. Національна екосистема забезпечення соціальної інклюзії є мережею, що інтегрує екосистеми підприємств та регіонів, функціонування яких забезпечує можливість досягнення певного мережевого ефекту національної екосистеми як мультиплікаційного результату інтеграції синергетичних ефектів її складових.

5. Динамічність (здатність до розвитку та трансформації). Екосистема забезпечення соціально-економічної рівності у цілому та її структурні елементи не є статичними у довгостроковому періоді, їм притаманні кількісні та якісні зміни, які обумовлені, по-перше, розвитком системи економічних відносин соціально-економічної рівності; по-друге, трансформаціями зовнішнього середовища. У цьому контексті слід підкреслити, що зміни екосистем є об'єктивно обумовленими та керованими з боку їх суб'єктів, інтереси, цілі та мотиви яких можуть змінюватися. Отже, динамічність екосистем обумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Більш того, суб'єктність екосистем, що аналізуються, може бути фактором їх дисфункцій, негативних синергетичних та мережевих ефектів, що є проявом конфлікту інтересів їх суб'єктів, як на одному, так і на різних рівнях.

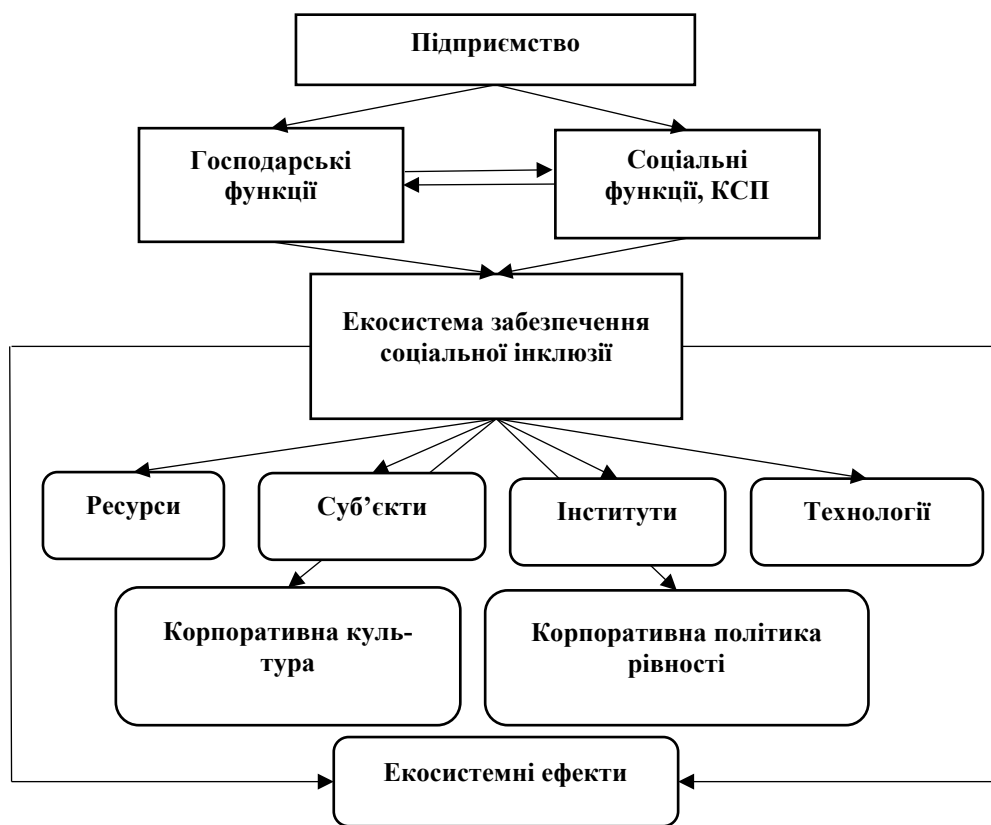

Рис. 1. Концептуальна модель екосистеми підприємства з забезпечення рівності.

Джерело: розроблено автором

Стан, ефективність та динаміку національної екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності певною мірою характеризують показники глобальних індексів соціального прогресу, людського розвитку, гендерного розриву та ін.

На рівні екосистеми забезпечення соціальної інклюзії вітчизняних підприємств інформаційною базою аналізу її стану та ефективності є Український індекс корпоративної рівності, який з 2014 року розробляється громадською організацією «Точка опори ЮА». Відповідно до Українського індексу корпоративної рівності 2025, 95% компаній, які досліджувались, мають політики рівності та недискримінації, 60% оновлюють їх принаймні раз на два роки, 40% залучають менеджерів до формування політик, а 30% публікують їх на сайті. Найменш захищеною групою залишаються внутрішньо переміщені особи, а найбільше підтримують

людей з інвалідністю [16].

Для дослідження національних екосистем соціально-економічної рівності достатньо інформаційним є нещодавно запроваджений Міжнародним Інститутом Свободи (ILI) Індекс соціального добробуту (Social Welfare Index), який визначає скільки часу потрібно працювати людині із середнім рівнем оплати праці, щоб купити набір із 40 базових товарів і послуг (продовольчі товари-14; непродовольчі товари-9; товари тривалого користування-7; послуги-10) [16]. На основі цього індексу можна визначити: по-перше, розкрити доступу населення різних країн до базових економічних благ (табл. 1); по-друге, рівень обмежень (економічних та часових) доступу населення країни до такого цінного ресурсу, як вільний час, можливостей його використання для задоволення потреб розвитку та реалізації особистості.

Таблиця 1

Рейтинг країн за Індексом соціального добробуту 2025

Країни	Індекс соціального добробуту (час)	Індексу соціального добробуту (бали)
США	7 років 6 місяців 15 днів	15,9
Ірландія	9 років 9 місяців 19 днів	12,7
Німеччина	9 років 11 місяців 18 днів	21,1
Польща	13 років 7 місяців 3 дні	28,7
Румунія	14 років 1 місяць 21 день	29,9
Чехія	15 років 10 місяців 1 день	33,4
Молдова	19 років 8 місяців 14 днів	41,6
Україні	28 років 6 місяців 8 днів	60,3

Джерело: складено автором за даними [16]

Як видно з даних табл. 1, відповідно до Індексу соціального добробуту 2025 між країнами існують значні розриви, зокрема економічні у доступі населення різних країн до базових товарів та послуг. Щодо рівня економічних обмежень доступу населення України до певних груп товарів та послуг, то для придбання базових продовольчих товарів людині із середнім рівнем оплати праці треба працювати 32 години 58 хвилин, непродовольчих товарів – 951 годину, 41 хвилину, товарів тривалого користування – 25 років, послуг- 6300 годин 24 хвилини.

Наведені дані, з одного боку, свідчать про певні дисфункції національної екосистеми соціально-економічної рівності, з іншого боку, є підставою для ствердження про необхідність визнання національної екосистеми за всіма її рівнями у якості комплексного об'єкта державного регулювання, а її удосконалення та розвиток – важливим напрямом і завданням соціальної політики держави.

Висновки. Аналіз системи економічних відносин з приводу забезпечення соціально-економічної рівності у контексті екосистемного підходу дозволив обґрунтувати такі висновки:

1. У сучасний період важливим напрямом державної соціальної політики слід визначити формування та розвиток національної екосистеми забезпечення соціально-економічної рівності як структурованої цілісності ресурсів, суб'єктів, інститутів, зв'язків і

процесів, що визначається системою економічних відносин соціальної інклюзії та спрямована на досягнення її цільового рівня шляхом забезпечення безбар'єрного доступу людини до економічних благ та можливостей її активного залучення до суспільних процесів.

2. Функціонуванню екосистем забезпечення цільового рівня соціальної інклюзії підприємств, регіонів, країни у цілому притаманні позитивні та негативні синергетичні ефекти, що диктує необхідність їх урахування у процесі розроблення та реалізації локальних, регіональних, національних соціальних програм, державних та громадських заходів, програм корпоративної соціальної відповідальності.

3. Національній та регіональним екосистемам забезпечення соціально-економічної рівності притаманний мережевий ефект, пов'язаний з інтеграцією синергії функціонування екосистем різного рівня. При цьому, можливими є як мультиплікаційні ефекти позитивної синергії, так і ризики дисфункцій екосистем та конфліктів інтересів їх суб'єктів. Виходячи з цього, слід підкреслити необхідність прогнозування, аналізу та урахування у соціальній політиці держави мережевих ефектів національних та регіональних екосистем забезпечення соціально-економічної рівності.

Декларація про використання ШІ. При підготовці даної статті інструменти штучного інтелекту автором не використовувалися.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 року. ратифіковано Законом № 257/94-ВР від 29.11.94. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text
2. Циганенко О., Зубко К., Самусь Г. Формування екосистеми компанії як основи підвищення стійкості бізнесу. Економіка та суспільство. 2022. № 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-65>
3. Бистряков І., Клиновий Д. Бізнес-екосистемний концепт забезпечення сталого господарювання. Економіка природокористування і сталий розвиток. 2020. № 8(27). С. 21-27. DOI: [https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/8\(27\)/3](https://doi.org/10.37100/2616-7689/2020/8(27)/3)
4. Горбань С. Ф., Біленко О. В. Бізнес-екосистеми в Україні: стан та перспективи розвитку. Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.1>
5. Пащук Л., Таволетті Е. Формування підприємницької екосистеми: теоретичні аспекти. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2023. № 2(223). С. 101-107. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/13>
6. Підоричева І. Ю. Інноваційна екосистема в сучасних економічних дослідженнях. Економіка промисловості. 2020. № 2(90). С. 54–92. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.054>
7. Волошенюк Л. В., Горностаї Н. І., Михальченкова О. Є. Інноваційна екосистема: поняття, функції, рівні інноваційного розвитку, приклади. Наука, технології, інновації. 2020. № 1. С. 3-9. URL: https://nti.ukrintei.ua/?page_id=2631&lang=en
8. Кілієвич О. І. (2023). Екосистема суспільної політики: визначення, структура, функціонування, застосування. Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries : post-conference monograph. Kyiv: NaUKMA. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/659215aa-c107-4940-ac28-ac59b84632b9/content>
9. Благодир Л. М. Цифрові бізнес-екосистеми як специфічна форма координації господарської діяльності в умовах цифрової економіки. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-55>
10. Веклич О. В. Сутність і зміст концепту «екосистемний підхід» в економічній науці. Економіка України. 2017. № 12(673). URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2017-12-4>
11. Поплавська О. М. Екосистемний підхід в дослідженні соціально-економічних систем. Сталий розвиток економіки. 2024. № 2(49). DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-21>
12. Соболев В. М., Яременко О. Л. Трансформація розподільчих відносин в інформаційно-мережевій економіці. Економіка та суспільство. 2025. № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-75>
13. World development report 2006. Equity and Development. World bank. 2005. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/435331468127174418/pdf/322040World0Development0Report02006.pdf>

14. Український Індекс корпоративної рівності. URL: <https://cei.org.ua/>
15. Індекс корпоративної рівності 2025 : український бізнес стає інклюзивнішим. Zmina. 2025. URL: <https://zmina.info/news/indeks-korporatyvnoyi-rivnosti-2025-ukrayinskyj-biznes-staye-inklyuzyvnyshym/>
16. Індекс соціального добробуту 2025. Міжнародний індекс свободи. 2025. URL: https://d2c4wny57m91c4.cloudfront.net/Social_Welfare_Index_2025_ILI_93f7004ac4.pdf

References:

1. Konventsiia pro okhoronu biolohichnoho riznomanittia vid 1992 roku. [Convention on the Conservation of Biological Diversity of 1992]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text [in Ukrainian].
2. Tsyhanenko O., Zubko K., & Samus H. (2022). Formuvannia ekosystemy kompanii yak osnovy pidvyshchennia stikiosti biznesu. [Formation of a company ecosystem as a basis for increasing business sustainability]. *Economy and Society*, (37). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-65> [in Ukrainian].
3. Bystriakov I., Klynovi D. (2020). Biznes-ekosystemnyi kontsept zabezpechennia staloho hospodariuvannia. [Business-ecosystem concept of ensuring sustainable management]. *Economics of nature use and sustainable development*, 8(27). 21-27. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2\(78\)-19/](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2(78)-19/) [in Ukrainian].
4. Horban S. F., Bilenko O. V. (2025). Biznes-ekosystemy v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [Business ecosystems in Ukraine: state and development prospects]. *Social development: economic and legal problems*, (37). <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.1> [in Ukrainian].
5. Pashchuk L., Tavoletti E. (2023). Formuvannia pidpriemnytskoi ekosystemy: teoretychni aspekty. [Formation of an entrepreneurial ecosystem: theoretical aspects]. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, (2). 21-27. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/13> [in Ukrainian].
6. Pidorycheva I. Yu. (2020). Innovatsiina ekosystema v suchasnykh ekonomichnykh doslidzhenniakh. [Innovative ecosystem in modern economic research]. *Industrial economics*, 2(90). 54-92. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.054> [in Ukrainian].
7. Volosheniuk L. V., Hornostai N. I., Mykhalchenkova O. Ye. (2020). Innovatsiina ekosystema: poniattia, funktsii, rivni innovatsiinoho rozvytku, pryklady. [Innovation ecosystem: concepts, functions, levels of innovative development, examples]. *Science, technologies, innovations*. (1). 3-9. https://nti.ukrintei.ua/?page_id=2631&lang=en [in Ukrainian].
8. Kiliievych O. I. (2023). Ekosystema suspilnoi polityky: vyznachennia, struktura, funktsionuvannia, zastosuvannia. [Ecosystem of public policy: definition, structure, functioning, application]. *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries: post-conference monograph*. Kyiv: NaUKMA. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/659215aa-c107-4940-ac28-ac59b84632b9/content>. [in Ukrainian].
9. Blahodyr L. M. (2022). Tsyfrovi biznes-ekosystemy yak spetsyfichna forma koordynatsii hospodarskoi diialnosti v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. [Digital business ecosystems as a specific form of coordination of economic activity in the digital economy]. *Economy and Society*, (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-55> [in Ukrainian].
10. Veklych O. V. (2017). Sutnist i zmist kontseptu «ekosystemnyi pidkhid» v ekonomichnii nautsi. [The essence and content of the concept of "ecosystem approach" in economic science]. *Economy of Ukraine*, 12(673). <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2017-12-4> [in Ukrainian].
11. Poplavska O. M. (2024). Ekosystemnyi pidkhid v doslidzhenni sotsialno-ekonomichnykh system. [Ecosystem approach in the study of socio-economic systems]. *Sustainable Development of the Economy*, 2(49). <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-21> [in Ukrainian].
12. Soboliev V. M., Yaremenko O. L. (2025). Transformatsiia rozpodilchykh vidnosyn v informatsiino-merezhevii ekonomitsi. [Transformation of distribution relations in the information-network economy]. *Economy and Society*, (73). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-75> [in Ukrainian].
13. World bank. (2005). World development report 2006. Equity and Development. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/435331468127174418/pdf/322040World0Development0Report02006.pdf> [in English].
14. Ukrainyskyi Indeks korporatyvnoi rivnosti. [Ukrainian Corporate Equality Index]. <https://cei.org.ua/> [in Ukrainian].
15. Zmina. (2025). Indeks korporatyvnoi rivnosti 2025 : ukraïnskyi biznes staie inklyuzyvnyshym. [Corporate Equality Index 2025 : Ukrainian business becomes more inclusive]. <https://zmina.info/news/indeks-korporatyvnoyi-rivnosti-2025-ukrayinskyj-biznes-staye-inklyuzyvnyshym/> [in Ukrainian].
16. International Freedom Index. 2025. Social Welfare Index 2025 [Social Welfare Index 2025]. ILI. https://d2c4wny57m91c4.cloudfront.net/Social_Welfare_Index_2025_ILI_93f7004ac4.pdf [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 03.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 28.04.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.